

[Sandau.]

kvalitet på markedet. Der ofres i vor tid mange penge på at opreklamere en vare, og det vil næsten altid være spildte penge at opreklamere en dårlig vare.

Man har imidlertid fra de forskellige organisationers side ønsket at bevare dette lovpåbudte kvalitetskrav, og der kan jo være det at sige, at har man haft det så længe, som man har, kan vi gerne bevare det lidt endnu som en slags garanti for, at den konkurrence, der kan komme fra vore partnere i de syv, kun bliver konkurrence på prisbillighed for varer, der ligger over den kvalitet, som denne lov tager sigte på. Kan det hjælpe til mere renlinjede handelsformer på dette felt, vil også retsforbundet tilsige støtte til lovens forlængelse for en periode af 2 år.

Lynnørup Nielsen: Også min gruppe kan give det foreliggende lovforslag sin tilslutning, dels fordi skotøjsindustriens arbejdsgivere og arbejdere samt skotøjsforhandlerne har givet udtryk for, at de ønsker loven forlænget, dels fordi det kun drejer sig om en 2-årig forlængelse.

Jeg kan som sagt tilsige mit partis medvirken til den foreslåede forlængelse.

Handelsministeren (Philip): Jeg vil gerne takke for modtagelsen, selv om man jo ikke kan kalde det nogen begejstret modtagelse; der er tværtimod ytret megen tvivl om, hvorvidt denne lovgivning er nødvendig.

Når det foreliggende lovforslag er fremsat, skyldes det, således som det også er blevet fremhævet i dag, at der inden for branchen og fra forbrugernes side har været et almindeligt ønske om det. Følgelig har jeg fundet det rimeligt at fremsætte lovforslaget. Men jeg forstår, at lovforslaget nu vil gå til udvalgsbehandling; så kan det i udvalget nærmere drøftes, hvorvidt dette lovforslag engang skal blive til lov.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Lund Jensen: Da der er udtrykt ønske om udvalgsbehandling, foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2929, fremsættelsen i tidenden sp. 2771).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Lars M. Olsen: Denne lovgivning er mere end 30 år gammel, idet vi siden 1926 har haft en lov om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder, og det interessante er, at denne lovgivning har været opretholdt trods de skiftende regeringer og vel også trods skiftende vurderinger af lovens betydning. Da vi for nogle uger siden havde lovforslaget om Danmarks erhvervsfond til behandling, var vi klar over, at dette lovforslag ville følge kort efter, idet bestemmelserne i de to lovforslag tidligere har været knyttet sammen i loven om fremme af danske erhvervsinteresser. Man har vist lov til at sige, at en sådan lovgivning i dag er særlig påkrævet, idet vi jo i løbet af meget få måneder står over for de nye markedsdannelse og over for restriktionernes bortfald, hvilket giver øget risiko, men selvfølgelig også øgede chancer.

Loven har jo hidtil været administreret i samarbejde med de organisationer, hvis medlemmer loven har taget sigte på. Jeg har lagt mærke til, at den højtærede handelsminister i sin fremsættelsestale meget

[Lars M. Olsen.]

kraftigt understregede, at samarbejdet havde været særdeles tilfredsstillende mellem de ministerier, der er impliceret i lovens administration, og de organisationer, hvis folk også har haft med den at gøre. Jeg lagde også mærke til, at ministeren fremhævede, at de tab, der havde været tale om igennem årene, havde været minimale. Der er sket en tilføjelse til loven, idet der nu også kan gives lån til bygning eller ombygning af visse mindre fragtskibe.

De ærede medlemmer af det høje ting, som i de senere måneder har henlevet en del af deres tid i toldlovsudvalget, vil fra en række deputationer have fået et meget stærkt indtryk af et bredt udsnit af dansk erhvervslivs nuværende stade, og jeg for mit personlige vedkommende har fået et meget stærkt indtryk af, at der i løbet af 50erne, i løbet af de sidste 5-10 år, herhjemme er vokset en lang række nye og, som det har vist sig, særdeles levkraftige virksomheder op af håndværksmæssig eller industriel karakter, og adskillige af dem har i løbet af årene fået en ikke helt ubetydelig eksport. Nu står vi over for 60erne og dermed over for en ny epoke, en ny udvikling, der kalder på nyt initiativ, ny indsats fra erhvervsvirksomheder, også de mindre. De store har jo altid muligheder for at klare deres kreditspørgsmål, men for en række af de nyttilkomne, der selvfølgelig vil have muligheder på det større marked, vi nu kommer til at stå over for, kan kreditbehovet godt skabe et problem af ret alvorlig karakter. Vi er jo alle klar over i dag, at kreditstramningen er en kendsgerning, pengene bliver vanskelige af få fat i, renten bliver højere; derfor er det kun tilfredsstillende, at staten, når der ikke er muligheder for privat finansiering, træder til enten med direkte lån eller med garantier.

Da vi som før nævnt for nogle uger siden havde lovforslaget om Danmarks erhvervsfond til behandling her i tinget, gjorde den ærede ordfører for det konservative folkeparti, det ærede medlem hr. Weikop, nogle bemærkninger med udspring i nogle ord, jeg havde sagt om de manglende muligheder for den private finansiering, idet jeg havde beklaget, at der ikke havde været muligheder for ad privat vej at skaffe den fornødne finansiering til veje.

Jeg vil gerne benytte den her givne lejlighed til at sige, at jeg for så vidt deltager i den samme beklagelse som det ærede medlem hr. Weikop, og jeg gør det også nu, da vi behandler dette lovforslag. Det er nemlig småpenge, der er tale om. Det skulle efter min opfattelse være muligt ad normal vej at skaffe den fornødne kredit til de virksomheder, som denne lovgivning tager sigte på, men vi må desværre erkende, at det er svært at skaffe den fornødne kredit, og at bankerne i hvert tilfælde efter mit skøn på mange områder synes at tage meget kraftige tiltag i retning af sikkerhedsstillelse. Jeg ved ikke, om jeg ikke har lov til at sige, at de private banker i dag ikke låner en pære ud uden mindst at få et æble til gengæld, helst to, og når det er situationen og der er driftige, initiativrige mennesker, der gerne vil sætte noget i gang, må man erkende, at så har de ved mange lejligheder ikke anden mulighed end den, som bl. a. denne lovgivning, på et yderst begrænset område naturligvis, giver dem.

Jeg vil gerne med disse ord tilsige lovforslaget en hurtig og velvillig behandling. I øvrigt ser jeg heller ikke, at der er noget forfærdeligt i, at privat dygtighed, privat initiativ, går hånd i hånd med staten på visse områder, hvor en sådan fælles indsats kan vise sig at være gavnlige; og navnlig nu, da kreditbehovet er stigende og hjælp i så henseende nødvendig, synes jeg, det i høj grad er på sin plads. Jeg kan altså på mit partis vegne give lovforslaget de bedste ord med på vejen.

Henry Christensen: Da mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Foged, er forhindret i at være til stede i øjeblikket, skal jeg på mit partis vegne gøre nogle bemærkninger. Det behøver ikke at blive så forfærdelig mange, for denne lov og de principper, der ligger i den, har ved flere lejligheder været diskuteret i det høje ting, og fra mit partis side er det gjort klart, at man ønsker og nu længe har ønsket, at vi fik afviklet den form for statsfinansiering, der ligger her.

Jeg lagde mærke til, at det ærede medlem hr. Lars M. Olsen i de bemærkninger, han gjorde, bevidnede det private initiativ sin kærlighed, og det var jeg taknemlig for at

[Henry Christensen.]

høre. Det ærede medlem sagde også noget om, at de større virksomheder har jo altid mulighed for at klare deres kreditforhold, det var de små, det drejede sig om. Jeg ved ikke, om det ærede medlem specielt tænker på, at også en virksomhed som B & W hører til dem, der er blevet hjulpet efter de regler, som her gælder for udlån af statens midler. Jeg ved ikke, om det ærede medlem mener, at B & W i særlig grad hører til de små virksomheder.

Vel kan vi alle se, at der af og til kan være vanskelige finansieringsmuligheder for så denne og så hin virksomhed, og derfor har mit parti også erklæret sig indforstået med at medvirke til, at vi finder en eller anden garantiordning, der i visse situationer kan sikre — ikke mindst hvis vi afvikler denne lov, der har været gældende i en lang periode — at nogle af de virksomheder, der måske ellers ville finde det for vanskeligt at skaffe de fornødne kreditmuligheder, fik den garanti, der skulle til, for at de kunne skaffe sig de midler og de lån, der er nødvendige. Det burde egentlig — med den udvikling, vi efterhånden er kommet ind i — være en opgave for en handelsminister, der kalder sig liberal, at forsøge at medvirke til, at vi i stigende grad fik lagt denne finansiering af det private erhvervsliv ud til midler fra den private opsparing. Det er jo det, det drejer sig om; og er der vanskeligheder ved at skaffe de fornødne midler til veje, må man skabe betingelser for, at der kan blive flere midler. Derfor ligger der megen mening i de synspunkter, man fra oppositionens side har anlagt, en politik, der jo går ud på ikke bare at afvikle de statsudlånsordninger, der har været gældende, men samtidig gennem en lang række foranstaltninger i den økonomiske politik, i særlig grad over skattelovene, at skabe forøgede og forbedrede betingelser for en større opsparing og en større udlånskapital, der også kan komme de virksomheder, man har tænkt på i dette lovforslag, til hjælp.

Jeg tror altså, at vi får en sikrere anvendelse af vor kapital, får en sikrere udvælgelse af de rette til at igangsætte virksomhederne, får et bedre hold på omkostningerne, om man afvikler statsudlånsvir-

somheden, og det vil mit parti arbejde for også i denne sag.

Jeg kan altså sige, at ud over at arbejde herfor, er vi stadig parat til at medvirke til en garantiordning til afvikling af de statsudlånsordninger, der nu har løbet så længe.

Fanger: Det fremsatte lovforslag gående ud på, at der af staten årlig kan ydes lån til eller garanti for et beløb af 10 mill. kr. til industrivirksomheder, 5 mill. kr. til håndværksvirksomheder og 2 mill. kr. til bygning eller ombygning af mindre fragtskibe, er i det store og hele en forlængelse af de tidligere bestemmelser om statslån. Selv om disse nu erstattes af garantier, og selv om renten nu er fastsat til 6 pct., kan vi ikke medvirke til disse statslån.

Lovforslaget er et udslag af den tankegang, at det offentlige først skal tage en stor del af befolkningens indtægter ind i de offentlige kasser — vi er foreløbig nået til, at de direkte og indirekte skatter i gennemsnit tager 30 pct. af indtægterne — og når så den største part af dem er endt i statskassen, tilbyder man at låne dem ud eller stille garantier for lån. Vi mener, at staten skal holde sig fra denne udlånsvirksomhed og lade folk beholde en større del af deres indkomster. Især vil jeg pege på, at de unge, som endnu ikke er selvstændige erhvervsdrivende, skattefrit burde kunne hensesætte en del af deres indtægt på en investeringskonto i lighed med, hvad de selvstændige kan gøre.

Oppositionens skatteforslag indeholder en bestemmelse om, at alle skatteydere, også enlige, skattefrit kan opspare 1 500 kr. om året til afløsning af de i dette lovforslag omtalte formål. Hermed er der skabt en basis for at opspare til den første risikovillige kapital, som er så nødvendig også for de erhvervsdrivende, der er tænkt på i dette lovforslag.

Derudover er bankerne også villige til at træde til med yderligere lån, og kan de ikke klare det, har vi jo den for 2 år siden oprettede låneinstitution, Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk, som netop tager sig af udlån af denne karakter.

Af alle de projekter til nye ting, som i denne tid dukker op, er det ofte kun 10 pct., der duer til noget, og som egner sig til

[Fanger.]

gennemførelse, og staten og dens tjenestemænd er de dårligst egnede til at foretage denne sigtning, navnlig hvis afgørelsen søges påvirket politisk. Yderligere er de angivne beløb så små, at de i forhold til det store investeringsbehov ingenting forslår. Så får vi altså en bunke ansøgninger, som der vil være en masse kontorarbejde med at besvare og returnere o. s. v., og endelig bliver det jo lotteri, hvem der får disse penge.

Af alle disse grunde må vi på samme måde som ved loven om egnsudvikling gå imod lovforslaget.

A. C. Normann: Afgørende for det radikale venstres tilslutning til det foreliggende lovforslag er nu, som tilfældet har været gennem en årrække, navnlig to ting: for det første dette, at denne lovgivning — det viser de praktiske erfaringer — har haft og har en meget stor nyttevirkning for erhvervslivet, og for det andet, at den har været praktisk taget gratis for det offentlige og for skatteyderne, simpelt hen fordi den har været administreret på en så fornuftig måde, at der ikke har været noget tab af en størrelse, det overhovedet er værd at nævne.

Når det ærede medlem hr. Fanger i sine sidste bemærkninger peger på, at staten og statens tjenestemænd efter hans opfattelse er de dårligst tænkelige instanser til at udvælge dem, som skal have disse lån, og til at forestå denne administration, må jeg dog gøre det ærede medlem opmærksom på, at det er en ordening, som erhvervene selv forestår, som forestås af kapable folk udvalgt af erhvervene, eller i hvert fald blandt erhvervenes ledende folk, og de har som sagt gennemført administrationen på en sådan måde, at jeg næsten aldrig gennem alle disse år har hørt nogen kritik af den måde, hvorpå denne lovgivning er blevet administreret. Men når det ligger sådan, at denne lovgivning ikke koster det offentlige noget, og når der næppe kan rejses tvivl om, at den har gjort meget stor gavn, er det vanskeligt at se motiverne til at afbryde en lovgivning, om hvilket dette kan siges.

Det overraskede mig, da det konservative folkeparti, som har god føling med erhver-

vene, i sin tid gik bort fra disse love, som partiet med bl. a. Halfdan Hendriksen i spidsen havde anbefalet varmt gennem nogle år, men det har jo nu været kendt, i alt fald i de sidste 3-4 år, at partiet har den stilling, det ærede medlem hr. Fanger giver udtryk for. Det, der har vakt interesse nu om oppositionens holdning, er spørgsmålet om venstres stilling. Så vidt jeg husker, havde venstre endnu ikke, sidste gang da denne lov fornyedes, fået så nær en tilknytning til de konservative, at de også fandt det nødvendigt at følge det konservative parti på dette område. For os, der i toldlovsudvalget har hørt de konservatives argumenter for at pålægge befolkningen at yde tilskud til industrien i form af højere toldsatser, er det mærkeligt, at en langt mere liberal ordening som denne med lån eller garanti og til markedsrente er så fordømmelig, som den er efter det ærede medlem hr. Fangers opfattelse. Men jeg forstår på det ærede medlem hr. Henry Christensen, at nu er det gået for venstre her, som det er gået på en række af de andre områder, at nu vil heller ikke venstre længere være med til at støtte erhvervene i denne henseende.

På hovedområderne er der for mig nu egentlig kun ét væsentligt spørgsmål tilbage med hensyn til statens udlånsvirksomhed til erhvervsformål, som er uafklaret for venstres vedkommende. Det er spørgsmålet om lån til tilvejebringelse af jord til udstykning og til tilvejebringelse af tillægsjord. Jeg vil gerne spørge det ærede medlem hr. Henry Christensen, om det er venstres konsekvens af det fællesprogram med de konservative og af hele den nye retning, at venstre nu også ønsker at bidrage til udstykningsens standning igennem unddragelse af al offentlig støtte til det formål.

Så vil jeg i øvrigt gerne sige, at ud fra det radikale venstres opfattelse er det at støtte erhvervslivet nogenlunde det klogeste, folketinget kan gøre, ikke mindst nu for øjeblikket, hvor vi kommer ind under den åbne, den frie konkurrence, som tilslutningen til de syv medfører, og hvor vor opmærksomhed for tiden stadig stærkere vil samles om den del af vort produktionsområde, som trues af omstillingen, og som nu er spændt på, om den overhovedet kan

[A. C. Normann.]

overleve. Det er afgørende for mange af disse virksomheder, at de har bedst og billigst adgang til omstilling og til rationalisering, og netop for de virksomheder, der er mest truet af de nye forhold, gælder det, at det er dem, der er mest afhængige af adgangen til lånekapital.

Men i det hele taget er det et ledende princip i det radikale venstres politik, at man bør støtte erhvervene. Det har de 2 hovedområder i erhvervslivet, som hører ind under vort partis 2 erhvervsministre, under deres ressort, for længst indrettet sig på, og det er en ting, der for længst har præget regeringens samarbejde med erhvervslivets folk. Hvorfor har det så stærk en vægt og betydning i vor økonomiske politik? Det har det af den grund, at så umådelig mange ting, som vi ellers tumler med og slås med, løses derved. Mange vanskeligheder ligesom opløses i sig selv, når det går erhvervslivet godt. Vi har det af den grund, at f. eks. støtte til erhvervslivet er den bedste valutapolitik, vi kan føre. Igennem en årrække har det været sådan, at enten var valutapolitikken eller beskæftigelsespolitikken det skæbnesvangre for dansk erhvervsliv, ja, for dansk økonomi i det hele taget. Man kan næppe tænke sig en bedre form for valutapolitik end den, der støtter erhvervslivet. Man kan næppe tænke sig en bedre form for beskæftigelsespolitik end den, der støtter erhvervslivet. Det er samtidig dermed den bedste socialpolitik, den bedste investerings- og opsparingspolitik, den bedste skattebesparelspolitik.

Der er jo ingen, der er i tvivl om, at alt hvad vi kan gøre i retning af at lette erhvervenes omkostninger, hjælpe til med at forbedre deres afsætningsvilkår, hjælpe til med at lette finansieringsadgangen for dem, hjælpe til med at lette uddannelsen af de unge inden for erhvervslivet, af lærlinge, af teknikere, af ingeniører, af handelsuddannede folk o. s. v., er noget, som betaler sig stærkt set ud fra alle samfundsmæssige synspunkter. Derfor er dette at lette erhvervenes vilkår et samfundsprogram i sig selv, som bør have førsteprioritet og navnlig nu for øjeblikket, hvor vi står foran en omstilling med henblik på andre markedsområder.

Ud fra dette grundsynspunkt har det radikale venstre taget sin stilling til en række love, som er i familie med det foreliggende lovforslag. Ud fra det grundsynspunkt har vi taget vor stilling til Marshall-lånene, til forbedring af landbrugets avlsbygninger og hele bedriftsapparat, som venstre har stemt imod, efter at venstre var begyndt at komme ind under den tvangsforestilling, at det nødvendigvis efterhånden måtte se at blive enig med de konservative på alle områder, hvad der så alligevel ikke rigtig er lykkedes. Ud fra det samme grundsynspunkt har det radikale venstre stemt for og støttet indkøbsforeningerne for de mindre landbrug, midler til udstyrning, tilvejebringelse af tillægsjord, fiskeribanken, egnsudviklingsloven, Danmarks erhvervsfond, og på samme måde støtter vi nu adgangen til lån og garantier til industri, håndværk og til bygning og ombygning af mindre skibe.

Jeg tror, det er rigtigt, at man har taget en bestemmelse om at yde garanti med i forslaget, som det efterhånden er sket på en række andre områder, fordi det er ønskeligt, at finansieringen i så stor udstrækning som muligt for de enkelte inden for erhvervslivet finder sted ad de private finansieringskanaler. Jeg finder det dog i høj grad rigtigt, at man også har bevaret lånemuligheden; det kan bl. a. måske få en vis betydning for rentens højde, altså for omkostningernes højde for erhvervslivet.

Med disse ord vil jeg gerne på det radikale venstres vegne medgive lovforslaget en varm anbefaling.

Niels Andersen: Jeg må ærligt erkende, at da jeg læste det foreliggende lovforslag, så jeg en ekstra gang efter, om datoen virkelig var rigtig, for jeg synes egentlig, at den regering, vi har i dag, ikke rigtig ligner sig selv i dette lovforslag. Man har jo i meget vid udstrækning fulgt den praksis, at man gik bort fra statslån og over til statsgarantier som en overgangsordning. I dette lovforslag har man ladet statslånene være det væsentlige, og det synes jeg ikke rigtig ligner denne regering, som jeg ellers har forsvaret på mange talerstole landet over; det ville jeg gerne have mulighed for at blive ved med. Jeg synes, man

[Niels Andersen.]

skulle se at finde tilbage i den gænge, man nu er kommet ind i på adskillige områder, og give garantiordningerne førsteprioriteten.

Man kan så videre gøre nogle betragtninger over lovforslaget og spørge: hvad betyder 10 mill. kr. inden for industrivirksomheder? Er det andet end en dråbe i havet i forhold til det investeringsbehov, der foreligger? Betyder disse 10 mill. kr. så forfærdelig meget? Til håndværks- og mindre industrivirksomheder kan der ydes lån inden for et beløb af 5 mill. kr. og til skibsbygning inden for 2 mill. kr. Det er meget små beløb i forhold til det, der faktisk er brug for.

Hvad er så det reelle i lovforslaget? Det er, at man tilbyder lån til 6 pct. Og hvad ville folk kunne opnå, hvis de ikke fik statslån? Velsagtens at få lånene til 8 pct. eller noget i den retning. Det vil i virkeligheden sige, at de mennesker, som kommer i betragtning ved disse statslån, vil få dem 2 pct. billigere. Det bliver jo en slags lotteri. Jeg kan ikke se, der er ret megen sund fornuft i det, det skal jeg ærlig indrømme, og jeg vil meget stærkt anbefale, at vi ser nøje på dette lovforslag i et udvalg. Jeg vil i hvert fald forbeholde mig min stilling, indtil det er dokumenteret, at det er nødvendigt, at vi gennemfører en sådan lovgivning.

Lynnerup Nielsen: Det foreliggende lovforslag om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder er jo, omend med visse ændringer, en fortsættelse af en lovgivning, der har været gældende igennem en lang årrække. De nye bestemmelser om, at statskassen i stedet for lån vil kunne yde garantier for lån, der optages andetsteds, har jo deres sidestykke i beslægtede love, og det må vel også anses for rimeligt, at et finansieringsbehov af den art, lovforslaget angiver, kan dækkes på denne måde. Denne lovgivning vil givetvis gøre det lettere at få dækket det nødvendige investeringsbehov, måske også et større investeringsbehov under ændrede markedsforhold. Der er i lovforslaget foreslået en låneramme på 10 mill. kr. til større industrivirksomheder, 5 mill. kr. til mindre industrivirksomheder og et par mill. kr. til bygning af mindre fragtskibe. Det er jo ikke store beløb, der er

tale om, når det stilles i forhold til investeringsbehovet, som ganske givet vil blive overordentlig stort efter de ændrede markedsforhold. Men som sagt, vi kommunister anser lovforslaget for at kunne virke fremmende, skaffe beskæftigelse og skabe initiativ, og vi kan derfor give det vor tilslutning.

Handelsministeren (Philip): Der har været øjeblikke under denne debat, hvor jeg har undret mig over, om det virkelig skulle være dette lille lovforslag om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder, der var til behandling, idet jeg nærmest havde på fornemmelsen, at jeg overværede en finanslovdebat, ikke mindst medens det ærede medlem hr. Fanger rullede hele spørgsmålet om skatterne op, og hvor stor en del af nationalindkomsten de udgjorde. Men der var alligevel et ejendommeligt misforhold mellem disse store tal og disse store problemer og så det, vi her står over for, og som praktisk talt ikke koster staten noget som helst — det drejer sig jo om en lov, hvorefter der lånes ud til 6 pct. rente, altså en forholdsvis normal og pæn rente. Det er kun, såfremt der kommer tab, at man kan sige, det koster skatteyderne noget, og tabene har indtil nu været minimale. Der er altså, synes jeg, et misforhold mellem de meget store tal og så denne lov, der i sine virkninger må siges at være beskeden.

Jeg er for øvrigt også lidt forundret over andre af det ærede medlem hr. Fangers bemærkninger, f. eks. anvendelsen af ordet lotteri, som om det var en lotterigevinst, at man fik et lån eller en garanti efter denne lov. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det er en gammel praksis, der her følges, og den foregår under medvirken af erhvervslivets folk, der dog har et særdeles godt kendskab til disse sager; alle vil sikkert være enige om, at her foregår der ikke noget, hvor man kan sige der er tale om tilfældigheder, tale om lotteri. Tværtimod bliver der — sådan som det har været hidtil — forud for hvert enkelt lån foretaget en virkelig grundig undersøgelse.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen nævnte den sag, som det ærede medlem hr. Weikop ellers plejer at omtale, nemlig sagen vedrørende lånetilsagnet til B & W.

[Handelsministeren.]

Jeg skal ikke her komme ind på denne sag på ny, men kun sige, at det er en sag, der er arvet, det er et tilsagn, der i sin tid blev givet af en venstre-konservativ regering, og hvad der ville være sket i dag, hvis det havde været en ny sag, er der jo ingen, der kan vide. Jeg anser det imidlertid for en selvfølge, at man må overholde de forpligtelser, der er givet af foregående regeringer.

Ja, så vil jeg i øvrigt takke de ordførere, der er gået ind for lovforslaget. Jeg vil over for det ærede medlem hr. Niels Andersen gerne understrege, at der jo netop som noget nyt er indføjet en bestemmelse om, at der kan gives garantier i stedet for lån, ligesom jeg også vil understrege, at det er tanken, at garantierne, i alt fald for industri- og skibslånenes vedkommende, skal være det normale.

Henry Christensen: Ja, så oplevede vi da en situation, hvor regeringsfronten begyndte at vakle. Jeg ved ikke, om det er, fordi valget nærmer sig; så kan det jo gøre nytte.

Det ærede medlem hr. A. C. Normann holdt en lang tale bl. a. om noget, der slet ikke kom dette lovforslag ved. Jeg tror, at det ærede medlem burde vente med at tale f. eks. om udstykning og den slags ting, til sager, der falder ind under den lovgivning, skal behandles i det høje ting. Det er spørgsmålet om udlån til industri- og håndværksvirksomheder samt til bygning af mindre fragtskibe, der er til behandling i dag. Man anfører nu som begrundelse, at det koster jo ikke skatteborgerne og staten noget at opretholde denne lovgivning. Ja, det foregår vel i øjeblikket på den måde, at staten skaffer sig sine indtægter over skatterne; det er skatterne, der finansierer statens hele økonomiske virksomhed i øjeblikket, også lånevirksomheden. Det er altså skatteyderne, man henter pengene fra, og hos nogle af dem henter man dem endda ved fogdens hjælp — jeg ved ikke, om det er en særlig rimelig og forsvarlig fremgangsmåde.

Jeg ønsker, at vi skal have en stor opsparing og en stor investering her i samfundet, men i sidste ende må den private finansiering ske gennem den private opsparing. Ud fra et liberalt synspunkt bør man skabe

de bedst mulige og gunstigste betingelser for at få så stor en privat opsparing som overhovedet muligt. Det skulle egentlig ikke være nødvendigt her at føre en udførlig debat med en mand, der kalder sig liberal, sådan som det ærede medlem hr. A. C. Normann gør, om, at dette må være det hensigtsmæssige, det rigtige. Jeg bestrider ikke, at der kan have været situationer, pris- og krisesituationer, hvor man har måttet gøre noget andet, men at der skulle være nogen begrundelse for at opretholde en sådan lovgivning som noget permanent, det kan jeg ikke se. Jeg tror derfor, det ville tjene produktions- og investeringsmulighederne i høj grad, hvis man — i stedet for at gå den lette omvej bare at lade staten kræve nogle flere penge ind fra borgerne og så låne dem ud — forsøgte at gøre en indsats for at skabe vilkår, så vi kan få en stor opsparing i samfundet. Det er derigennem, vi letter mulighederne for erhvervslivet, også for de erhvervsvirksomheder, der her er tale om, fremfor at gå ad den anden vej. Dette er den saglige begrundelse for det standpunkt, venstre indtager, og fantasier om alle mulige andre grunde står ganske for det ærede medlems egen regning.

Fanger: Jeg vil gerne først takke det ærede medlem hr. Niels Andersen, fordi han sluttede op bag mit standpunkt. Men han talte om, at man som „en overgang“ skulle bruge statsgaranti, og så vil jeg gerne spørge: en overgang til hvad?

Den højtærede handelsminister syntes jo, at vi opererede med så store tal på den ene side og så små tal på den anden side. Men jeg nævnte også i mit indlæg, at det var kun små tal i forhold til det, der var brug for, og som følge deraf bliver ordningen et lotteri. Hvis man virkelig går ind for, at staten skal søge at ordne alt og alting, ja, så må man nærmest gå ind for at forøge disse beløb, som uddeles, således at der bliver rigtig gang i det.

Det ærede medlem hr. A. C. Normann fortsatte med, at han ville gerne støtte erhvervslivet, og det skulle vi jo gerne ville alle sammen. Men der er to måder at gøre det på, og denne måde kalder jeg en halv-socialistisk måde ad bagdøren: først at kradse en masse penge hjem fra skatteborgerne og så at uddele dem igen.

[Fanger.]

Det blev nævnt, at den hidtidige ordning ikke havde givet noget tab, men alligevel — hele denne tendens til først at kræve pengene ind og så at dele dem ud igen er forkert. Man må hellere sørge for at gavne erhvervslivet, og det kan man gøre f. eks. ved gennem lovforslaget om aktieselskabsbeskatningen at lempe denne, og det kan man gøre ved at lade en større del af skatteborgernes indtægt, som går til opsparing, være skattefri. Af alle disse grunde er vi modstandere af lovforslaget.

Jeg tror, at det ærede medlem hr. A. C. Normann i modsætning hertil på den ene side gerne vil være den liberale, men på den anden side vil han støtte en sådan socialisering ad bagdøren.

A. C. Normann: Ja, jeg må jo sige, at noget af det, som gør mindst indtryk på mig i disse debatter er, når man taler om socialisering ad bagdøren. Det ærede medlem hr. Henry Christensen siger, at den højtærede handelsminister kalder sig liberal, og nu gælder det samme også mig.

Denne lovgivning går tilbage til midten af tyverne, og i den periode har venstre og de konservative anbefalet den varmt, slet ikke med den motivering det ærede medlem hr. Henry Christensen kom med, at det drejede sig om en krisepolitik, men venstre og de konservative har anbefalet den som et sundt og fornuftigt led i dansk erhvervs politik og erhvervslovgivning gennem alle årene; og så er det lige stærkt nok, at vi skal høre det ærede medlem hr. Fanger tale om skjult socialisering og om, at vi andre er ikke rigtig liberale, at vi skal høre det af et medlem fra et parti, som har ført den politik i en menneskealder. Jeg siger ikke noget til, at de to partier har ændret deres linje, det er helt fair, men en lille smule beskæmmende er det, hvis den sædvane breder sig at beskylde os andre for noget af det værste, man kan være set fra anlagerens side, når de nu har stået sammen med os så længe. Jeg ved godt — det blev understreget herinde forleden dag — at det er ved at blive dårlig tone at mindes, hvad der er sket. Mon det dog alligevel er fornuftigt at slå fast, at det ansvar, man har påtaget sig gennem mange år, kan man ikke alene løbe fra, men man kan oven i købet rette en

beskyldning mod dem, der opretholder den politik, en beskyldning for, at det er nogle mennesker, der svigter, og i dette tilfælde svigter liberalismen?

I anledning af bemærkninger af de ærede medlemmer hr. Fanger og hr. Niels Andersen vil jeg gerne sige, at jeg synes ikke, man kan sammenligne helt med de garantiordninger, der er tale om på en række områder, hverken tredjeprioritetsinstituttet eller fiskeribanken, fordi der dér er skabt større sandsynlighed for, at de, der får lån under statsgaranti, kan arbejde med billigere rente, end de ellers kan; fiskeribanken har jo selv fået adgang til at udstede statsgaranterede obligationer og skaffe sig finansiering ad den vej. Det, man tænker på her, er finansiering gennem bankerne, og det er jo ikke ligegyldigt — det må jeg da sige til det ærede medlem hr. Niels Andersen — for mange af disse erhvervsvirksomheder, om de skal låne til 6 pct. eller til en rente, som det ærede medlem anslår som værende $33\frac{1}{3}$ pct. højere. Den forskel i renteudgiften kan komme til at spille en væsentlig rolle for en hel del mennesker.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen siger til mig, at vi skal ikke snakke om det, der ikke vedrører sagen, og derfor vil han ikke svare på spørgsmålet om, hvad der skal ske med udstykningen. Ja, det kan jo være formelt meget korrekt; men der er det ved det, at disse lovgivningsområder hænger sammen i deres karakter, de er i familie med hinanden. Jeg synes, det er rimeligt for et parti at angive, om de er tilhængere af et princip, og jeg må sige til det ærede medlem hr. Fanger, at det er en klar linje, det konservative folkeparti har indtaget. Jeg er uenig med det konservative folkeparti i den, men man kan ikke hævde, at der ikke er en vis konsekvens i linjen.

Jeg efterlyser, om der er det samme i venstres linje. Nu går venstre til valg på det nye fællesprogram, som partiet har skrevet sammen med de konservative i et fælles partiværelse, og jeg forstår nu, at når det ærede medlem hr. Henry Christensen ikke vil tale derom, er det, fordi det er det ærede medlems opfattelse, at befolkningen ikke forud for det valg, der nu forestår, skal have besked om, at man kan drage den vigtige konsekvens af det fællesprogram, man her går til valg på. Jeg synes, det ærede med-

[A. C. Normann.]

lem har lov til at opretholde denne stilling, men jeg synes, det er en uorden, som det ærede medlem burde se at få bragt ud af verden, hvad der ikke vil være så vanskeligt. Det er besynderligt at lytte til de udtalelser, af hvilke det synes at fremgå, at venstre har været et socialistisk parti i en menneskealder, uden at nogen herinde har vidst det.

I øvrigt vil jeg gerne med hensyn til låneordningen sige, at det er rigtigt, som der tales om, at staten kræver penge ind og staten giver pengene ud igen. Ja, det er den måde, det sker på her som i alt, hvad staten har med at gøre, hvor det drejer sig om bevillinger eller lån, men det er jo ikke således, at staten taber penge, heller ikke på renten — det var det, et par af de ærede medlemmer hæftede sig ved. Så vidt jeg husker, er en hel del af de lån, staten har optaget i det sidste par år, også statens udenlandske lån, optaget til en rente, som ligger under de 6 pct., som staten her låner ud til. Det er en ting, der understreger den økonomiske forsvarlighed derved, og i hvert fald en ting, der understreger, at man ikke med denne debat med rimelighed kan forskrække skatteyderne med, at de har fået eller vil få noget tab derved, for heller ikke på renteområdet har staten hidtil haft noget tab ved at låne ud til 6 pct.

Niels Anderson: Må jeg først sige tak til handelsministeren for hans forståelse med hensyn til statsgarantien. Jeg ønskede, at lovforslaget skulle have taget sigte på statsgarantier i højere grad, end tilfældet er. Jeg håber, at vi i udvalgsarbejdet kan komme frem til en ordning i denne retning, således at det kommer til at ligge på linje med de andre revisioner, vi har foretaget under trekantregeringen med hensyn til statens udlån.

Når det ærede medlem hr. Henry Christensen spørger i sin replik til mig, om jeg indtager dette standpunkt, fordi valgdagen nærmer sig, må jeg nok have lov at undre

mig noget over, at det ærede medlem kommer med en sådan udtalelse. Sandheden er jo i virkeligheden den, at retsforbundet er gået ind i et regeringssamarbejde, hvorunder vi på mangfoldige områder er gået bort fra statslån over til statsgaranti. Må jeg sige til det ærede medlem hr. Fanger, at den overgang, jeg talte om før, var overgangen fra statslån over statsgaranti frem til at være helt uafhængig af staten, både hvad angår lån og garanti. Når det ærede medlem hr. Henry Christensen kommer med denne udtalelse, må jeg dog minde om, at venstre gennem mange år har været med til at give tilsagn om lån både efter denne lov, efter boligloven og på mange andre områder. At venstre nu hopper helt ud af realiteternes verden, det bliver deres sag. Vi foretrækker at arbejde sagligt, således at vi gradvis glider ud af statslånsordningerne.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. A. C. Normann, at 33 $\frac{1}{3}$ pct. er en overordentlig høj procentsats at regne med. Der er tale om en forskel på 2 pct. mellem det, man kan låne til i bankerne, og det, man kan låne til hos staten, så jeg synes nok, det er lidt snedigt at bruge satsen 33 $\frac{1}{3}$ pct. i den forbindelse.

Men bortset derfra kan der også rejses det spørgsmål, om det var rimeligt, at banker og sparekasser, såfremt de skulle udlåne med statsgaranti, skulle have en så høj udlånsrente. Var det ikke rimeligt, at banker og sparekasser netop sagde til virksomheder, som havde statsgaranti, at de kunne låne til f. eks. 1 pct. lavere rente? I hvert fald kunne vore pengeinstitutter godt holde til det, hvis vi skal vurdere det på grundlag af de årsberetninger og årsregnskaber, der foreligger med hensyn til den indtjening, der finder sted i vore pengeinstitutter i dag.

Jeg vil håbe, at vi i udvalget kan få lovforslaget ændret således, at det først og fremmest er garantien, der lægges vægt på, og lånet bliver det mindre væsentlige på samme måde som f. eks. i egnsudviklingsloven.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Jeg er ked af, at det ærede medlem hr. Niels Andersen mente, at vi hoppede helt ud af realiteternes verden; jeg troede faktisk, vi var enige om den sag, vi diskuterer her.

Må jeg sige til det ærede medlem hr. A. C. Normann, at jeg tror, det ærede medlem skal lade være med at tale om, at vi vil løbe fra noget ansvar. Det er ikke en terminologi, det er rimeligt at anvende i den diskussion, vi fører her. Det, vi drøfter, er, under hvilken form det private erhvervslivs finansiering skal finde sted i fremtiden. Vi for vort vedkommende er tilhængere af, at vi skal arbejde os frem mod, at finansieringen af det private erhvervsliv sker gennem den private opsparing og de private låneinstitutioner af den ene eller den anden art. Det kan det ærede medlem altså ikke gå med til i samme udstrækning som jeg, og det må jeg så nøjes med at konstatere. Men det ærede medlem må da anføre en dokumentation for det synspunkt, at man netop ved at hente midlerne hos skatteyderne sikrer flere arbejdspladser eller større produktion. Det afgørende må vel være den samlede opsparing her i landet. Tror det ærede medlem ikke, at hvis man afvikler den nuværende ordning gennem en statsgarantiordning og i afviklingsperioden tilgodeser de særlige hensyn, der kan være at tage til den ene eller den anden virksomheds indehaver, har man sikret det, det drejer sig om, det, man ved denne lovgivning i særlig grad vil tilgodese? I så fald bliver der ikke — og det er afgørende — nogen særlig begrundelse tilbage for at opretholde en egentlig statsfinansiering.

Det ærede medlem spørger os på ny om udstykningen, men jeg tror desværre ikke, at den taletid, jeg har til rådighed, og forretningsordenens bestemmelser i almindelighed ville tillade, at jeg på nuværende tidspunkt holdt foredrag om mit og mit partis syn på udstykningen.

(Kort bemærkning).

A. C. Normann: Det ærede medlem hr. Henry Christensen misforstår ganske stillingen. Jeg har ikke det mindste imod, at venstre tager den stilling, de nu tager; det må være partiets egen sag. Det, jeg

har vendt mig imod, er den forargelse, der er kommet til orde over for handelsministeren og over for mig som mennesker, der er gået socialismens ærinde og ikke længere er ordentlige liberalister. Jeg finder ikke dette passende i betragtning af, at venstre har fulgt denne linje i 26 år. Det er helt i orden, at man ændrer synspunkt og nu indtager den stilling, at man vil presse finansieringen over til at ske gennem banker og derved støtte den del af erhvervslivet, som bankerne udgør, med tilsvarende tab for det danske håndværk.

(Kort bemærkning).

Fanger: Når det ærede medlem hr. A. C. Normann nu har rejst spørgsmålet om vor stilling til udstykning og alt det dér, kan jeg kun sige, at vor stilling er ganske klar. Men jeg må opfatte situationen sådan, at det ærede medlem hr. A. C. Normann gerne vil benytte enhver lejlighed til at tale om sin store kærlighed til udstykningen. Jeg troede ærlig talt, at hele den tekniske udvikling for længst var løbet fra denne politik.

(Kort bemærkning).

A. C. Normann: Jeg har såmænd slet ikke ønsket at drage spørgsmålet om udstykning og alt, hvad der kan siges om det, ind i debatten her. Der forestår jo ændringer af hele denne lovgivning i forbindelse med, at der nu er nedsat den store landbokommision. Jeg mener bare, at det ville være rimeligt, når to partier slår sig sammen om et nyt program, at de drager visse konsekvenser deraf, og at de også giver folketinget og befolkningen en lille smule besked om, hvad dette nye program indebærer. Det har den relation til forhandlingen her i dag, at lovgivningen om statslån og statsstøtte til udstykningen er af en sådan karakter, at den meget ligner den, vi her beskæftiger os med.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Det ærede medlem hr. A. C. Normann kunne passende overlade det til os andre at bestemme, hvilke konsekvenser vi ønsker at drage af den politik, vi har anlagt. Men det ærede medlem bør, i hvert fald inden vi når til vejs ende med dette lovforslags behandling, give os en til-

strækkelig overbevisende begrundelse for, at denne lovgivning skulle have bedre muligheder for at føre til forøget beskæftigelse eller forøget produktion end en statsgarantiordning til afløsning af den.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Lars M. Olsen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til det allerede nedsatte udvalg angående forslag til lov om Danmarks erhvervsfond.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 17. februar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om forlængelse af lov om indskrænkning i adgangen til at anvende pap og andre erstatningsmaterialer i skotøj.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om tobaksafgifter.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i og tilføjelser til lov om omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer m. m.

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om forskellige forbrugsafgifter.

6) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl.

7) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om tillæg til lov om indenlandsk skillemønt.

8) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om indkøbsforeninger for mindre jordbrugere.

9) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer af lov om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler.

10) *Første behandling af:*

Forslag til lov for Færøerne om skolelærer.

Mødet hævet kl. 15³⁰.

57. møde.

Onsdag den 17. februar kl. 13.

Formanden: Det er meddelt mig, at udvalget angående forslag til lov om ændringer i toldloven m. fl. lovforslag ønsker at afgive mundtlig indstilling til tinget ved tredje behandling af:

Forslag til lov om ændringer i og tilføjelser til lov om omsætningsafgift af chokolade og sukkervarer m. m.,

forslag til lov om ændringer i lov om forskellige forbrugsafgifter

og

forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i toldloven m. fl. lovforslag har afgivet tillægsbetænkning over forslag til lov om ændring i lov om tobaksafgifter. Eksemplarer er omdelt.

I skrivelse af dags dato anmoder finansministeren om, at der af folketingsfore-